

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้มีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาตั้งแต่ สมัยกรุงสุโขทัย จนกระทั่งถึง กรุงรัตนโกสินทร์ ในวันที่ 24 มิถุนายน พุทธศักราช 2475 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็น ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยคณะราษฎร เนื่องจากได้แนวความคิด ความเชื่อ และเทคนิควิทยาการต่าง ๆ จากประเทศแถบตะวันตก แต่เมื่อนับระยะเวลาตั้งแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองปีพุทธศักราช 2475 จนถึงปัจจุบันนี้ กว่าครึ่งศตวรรษแล้วก็ตาม แต่ความเป็นจริงก็คือ ยังไม่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์พอ เพราะการเปลี่ยนแปลงการปกครองปีพุทธศักราช 2475 นั้น เป็นเพียงสิ่งที่เกิดจากความศรัทธาเริ่มของบุคคลเพียงไม่กี่คนเท่านั้น และถ้าพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ระยะแรก จนถึงปัจจุบันนี้ แบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ ได้คือ กลุ่มผู้นำทางทหาร กลุ่มผู้นำทางข้าราชการประจำ และกลุ่มนักวิชาการต่างๆ ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตลอดมา และก็ได้พยายามที่จะสร้างความ เป็นประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากอุปสรรคนานับประการ (หินพันธุ นาคะตะ 2519 : 28-34) การเปลี่ยนแปลงเท่าที่ได้ผ่านมา จึงมีผลเฉพาะทางด้านการเร่งรัดเงื่อนไขเวลาในการให้มีรัฐธรรมนูญ และรัฐสภาเท่านั้น ส่วนเงื่อนไขเกี่ยวกับเรื่อง การรู้จักสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งการใช้สิทธิและหน้าที่ทางการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนก็ยังคงยึดถือตามกฎเกณฑ์ที่รัฐบาลในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชไว้ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2523 : 164)

เมื่อกล่าวถึงคำว่า "ประชาธิปไตย" แล้ว สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงมากที่สุดก็คือคำว่า "ประชาชน" เพราะการเปลี่ยนแปลงการปกครองทั้งหลาย จะต้องเริ่มที่ ประชาชน และเปลี่ยนที่ประชาชน เพื่อประชาชน โดยการเปลี่ยนความเชื่อต่างๆ เช่น ประชาชนจะต้อง เป็นผู้นำในการปกครองประเทศ ไม่ใช่ผู้ตาม หรือผู้ถูกปกครอง ประชาชนควรมีอำนาจ หน้าที่ และสิทธิอันชอบธรรมภายใต้ความถูกต้องของกรอบและกฎทางสังคมที่ได้วางไว้ร่วมกัน ประชาชนจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันและคำนึงถึงประโยชน์สุข ของตนเองและส่วนรวมไม่ใช่หน้าที่ของรัฐบาลดังที่เข้าใจกันอยู่ (สมบูรณ จิน แสน 2519:6-8)

ดังนั้น การที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย ให้เป็นการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างแท้จริงนั้นจะต้อง เปลี่ยนที่คุณภาพของประชาชน เรียกว่า พัฒนาความสามารถทางด้านประชาธิปไตย ด้วยการให้การศึกษาในเรื่องของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงเพราะประชาชนเป็นหัวใจของการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งยอมรับนับถือกันอยู่ทั่วโลกในขณะนี้ ส่วนภาระและหน้าที่ในการพัฒนาประชาชนนั้น ถือว่าทุกหน่วยงาน ทุกสถาบันมีส่วนในการรับผิดชอบร่วมกันไม่ว่าจะเป็น บ้าน โรงเรียน องค์การของรัฐหรือสถาบันต่างๆทางสังคมล้วนแต่มีหน้าที่ที่จะต้องช่วยกัน ปลุกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน อย่างหัดเทียมกัน ดังที่ได้ปฏิบัติกันอยู่ในขณะนี้

- การปลุกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ที่จะให้เกิดผลตามที่ต้องการ และเป็นการปลุกฝังทางตรงที่สุดก็คือการปลุกฝังโดยใช้การศึกษา เป็นเครื่องมือเพราะระบบการศึกษาเป็น เครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นไปตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงต้องถือว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษ ที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในการปลุกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนควบคู่ไปกับการเรียนการสอนวิชาการต่างๆ เพื่อที่เด็กและเยาวชนของชาติ จะได้เจริญเติบโตไป เป็นพลเมืองที่ประเทศชาติต้องการ

การปลุกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน จึงเป็นหน้าที่ของครูโดยตรงที่จะต้องให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ สร้างศรัทธาและทัศนคติทางประชาธิปไตย ให้เกิด

แก่นักเรียนโดยที่ครูจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างที่ดีเสียก่อน ต่อจากนั้นจึงให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้ทดลองกระทำ ได้ปฏิบัติจริง เพื่อที่จะได้มีประสบการณ์ แล้วนำไปใช้ใน ชีวิตจริงต่อไปอย่างสม่ำเสมอ ดังคำกล่าวของพนัส หันนาคินทร์ (2526 : 120) ที่ว่า "การศึกษาในระดับประถมและมัธยม น่าจะเป็น ระยะเวลาเหมาะสมและได้ผลอย่างยิ่ง ที่จะปลูกฝังความรู้สึกเรื่องชาติ" จะเห็นว่าการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยให้เกิดแก่นักเรียน ในประเทศก็ควรที่จะเริ่มที่แก่นักเรียนเช่นกัน เพื่อที่เด็กและเยาวชนจะได้เป็นนักประชาธิปไตยที่ดีในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ 2520: 6) ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมี คุณธรรม จริยธรรม รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 มีสาระสำคัญที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย เคารพ และปฏิบัติตามกฎหมาย รู้จักการใช้สิทธิและหน้าที่ มีความสามัคคี มีความรู้และเลื่อมใสในการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การมีความสำนึกในการเป็น คนไทยร่วมกันมีความรักชาติ รักประชาธิปไตย เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ซึ่งล้วนแต่ต้องการให้โรงเรียนได้มีบทบาทในการวางรากฐานของ ประชาธิปไตยอย่างแท้จริงให้แก่ นักเรียน

เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของหลักสูตรแล้ว ก็จะพบว่าเนื้อหาเรื่องประชาธิปไตย โดยตรงนั้นอยู่ในวิชาสังคมศึกษาทุกระดับชั้น แต่ถ้าพิจารณาถึงความ เป็นจริงที่ว่าครูทุกคนมี หน้าที่ในการร่วมกันเสริมสร้างและปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนเพื่อที่ การจัดการเรียนการสอนจะได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นจุดมุ่งหมายรวม ในการจัดการ ศึกษาของชาติ ดังรายงานการวิจัยของสำนักงานศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 6 เรื่อง "การศึกษาสภาพความเข้าใจของนักเรียนและความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับประชาธิปไตย" สรุปได้ว่า ครูควรที่จะมุ่งให้นักเรียนได้รู้และปฏิบัติเกี่ยวกับ เรื่องของการปกครองประเทศ การทำงานร่วมกัน และการดำรงชีวิต ในระบบประชาธิปไตย โดยครูทุกคนจะต้องเป็น

ผู้ให้ความรู้และฝึกความเป็นประชาธิปไตยแก่นักเรียนในการสอนทุกวิชาและการจัดกิจกรรมพิเศษ ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นที่ของครูสังคมศึกษาแต่ฝ่ายเดียว (สำนักงานการศึกษา เขตการศึกษา 6 2518 : 45)

ดังนั้นครูภาษาไทยจึงควรมีส่วนร่วม ในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะภาษาไทยนอกจากจะเป็นสิ่งที่ยืนยันความเป็นไทย ความเป็นเอกราชของชาติ เป็นเครื่องมือในการสื่อสารสร้างความเข้าใจกันระหว่างคนในชาติ ก่อให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว และเป็นวัฒนธรรมที่น่าภาคภูมิใจ ควรค่าแก่การชำระรักษาไว้ (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ 2523 : 2) นอกจากนี้ ภาษาไทยยังเป็นสิ่งที่จะช่วยในการศึกษาหาความรู้ทุกแขนงวิชาอีกด้วย (สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม 2523 : 3) การมุ่งพัฒนาการศึกษา จึงควรมุ่งที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพเป็นประการสำคัญ ตามคำกล่าวของ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523 : 99) ที่ว่า

ถ้าเราต้องการปรับปรุงการศึกษาให้มีความหมายแก่ชีวิต เราต้องรีบเร่งปรับปรุงการสอนภาษาไทยโดยเร็วที่สุด เพราะภาษาเป็นชีวิตของชาติ เป็นศูนย์รวมความคิดของชาติ และภาษาเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาของบุคลิภาพเกือบทุกคน

แต่ปัญหาที่พบ ปรากฏว่าคนส่วนใหญ่เข้าใจว่า การสอนภาษาไทยเป็นการสอนที่ง่ายมาก ครูผู้สอนภาษาไทย จะเป็นใครก็ได้ เพราะเป็นการสอนภาษาของตนเอง และมีหนังสือไว้ให้อ่านอยู่แล้ว ดังนั้นวิชาภาษาไทยจึงเป็นวิชาที่ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรจะได้รับ และปัญหาที่สำคัญที่สุดก็คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยเองขาดการเอาใจใส่ในการสอน และขาดความพยายามที่จะคิดค้น วิธีสอนที่ได้ผล ไม่ยึดถือการสอนที่มีประสิทธิภาพ ไม่คิดสร้างความสนใจในการสอน (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ 2523 : 4) เมื่อเช่นนั้นแล้ว ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ควรที่จะได้พัฒนาสมรรถภาพทางการสอนให้ดียิ่งขึ้น โดยการเปลี่ยนแนวการสอนที่เป็นอยู่อย่างเดิม ภัยการศึกษา ค้นคว้า และชวนชวยอบรม รวมทั้ง ยอมรับวิธีการใหม่ๆ การเปลี่ยนบทบาทของตนเองจาก การเป็นผู้บอก ผู้ให้ ผู้กำชะตาชีวิตของนักเรียน มาเป็น ผู้แนะนำ ผู้เร้าความสนใจ และผู้เปิดทางให้นักเรียนได้เลือกแนวทางที่

นักเรียนสนใจด้วยตนเอง (ปวดย อิงภากรณ์ 2517: 140) ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ก็เป็นแนวทางในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยให้เกิดแก่นักเรียนนั่นเอง

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาผู้หนึ่ง มีความคิดเห็นว่า ครูภาษาไทยสามารถที่จะทำหน้าที่ในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านการสอนการจัดกิจกรรมและการกระทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษา ความคิดเห็นของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ว่ามีบทบาทในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน มากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะได้นำข้อมูลต่างๆ มาสร้างเป็น โปรแกรมในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน โดยคำนึงถึง คุณลักษณะของประชาชนที่ต้องการตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และจะได้นำเสนอต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาภาษาไทย เกี่ยวกับการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อนำเสนอโปรแกรมสำหรับครูภาษาไทยในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยช่วยชี้ให้เห็นประโยชน์และความสำคัญของการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. ผลการวิจัยก่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาการสอนภาษาไทย ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทย ในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเท่านั้น
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ในปีการศึกษา 2528 จากโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั่วประเทศ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การปลูกฝังประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการต่างๆ ที่ครูภาษาไทยใช้ทั้งใน การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นในชั้นเรียนและ นอกชั้นเรียน

ครูภาษาไทย หมายถึง ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ มัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย